

receptom. Naše vprašanje je v zvezi — ako o tem le nekoliko razmišljamo — z vsemi vprašanji, ki se danes pretresavajo. Vse, kar se priporoča filozofiški, verski, socijalno, politiški, gospodarski in ne vem, kako še, to vse se predvsem tika rodbine. Rodbina je prava socijalna enota: mora-li biti religija, kje naj bo, ako ne v rodbini? Moramo-li čutiti socijalno, kje drugje se tega naučimo, če ne v rodbini? Skratka vprašanje mnogoženstva ali enoženstva je v zvezi z svemi časovnimi vprašanji, a samo je najvažnejše, najtežje.

Nekaj novega se rodi v ljudstvu, v vseh strokah se nekaj kvasi, kakor pravimo; ne vemo še kaj je to pravzaprav, toda kdor bolj skrbno zasleduje zgodovino in njen razvoj, kdor se ne da zmotiti od gesel in besed, kdor bo sam sebi in drugim odkritosrčen, ta umeva, da se približujemo novemu višjemu naziranju o življenju. Kdor to umeva in čuti, ta ve, kaj in kako mora pomagati.

Gotovo moremo crpati nadejo iz dosedanjega razvoja in to nadejo imamo in imejmo, da je ta novi svet, to novo življenje morebiti bližje, nego skrbimo. Čas je, da bi se njega verniki združili, da bi se vsakdo z nravno samopomočjo, kjer more, trudil za napredek a glavno in predvsem:

Ne z mnogoženstvom, ne z mnogomoštvom, ampak z enoženstvom in z enomoštvom!

Zmaj Jovan Jovanovič.

Srbsko-hrvatski narod je praznoval dne 24. (12.), 25. (13.) 26. (14.) in 27. (15.) junija petdesetletnico književnega delovanja največjega svojega lirskega pesnika Zmaja Jovana Jovanoviča. Jovanovič se je rodil v Novem Sadu l. 1833. Ime »Zmaj« dobil je pozneje, ko je urejeval v Pešti list za satiro, ki se je zval »Zmaj«. Bil je Jovanovič tudi marljiv sotrudnik humorističnega lista »Komarca« a na svojo roko je ustanovil beletristični list »Javor«, ki izhaja še dan danes. Kakor posredovatelj za slogo med Hrvati in Srbi je mnogo pisal tudi v hrvatske liste. O njegovih pesmih »Djulíci« piše dr. Šrepel: »Djulíci« spadajo med najdivnejše cvetje lirske poezije v naši književnosti. Toliko nežnosti, toliko toplote, toliko čistih občutkov najti je malo tudi v književnosti drugih narodov«. In drugod zopet o »Djulíci uveoci«: »Bajni zvoki iz strun Zmajevih gosli očaravajo ti dušo, povzdigujejo ti srce, napolnjujejo te z neko plemenito otožnostjo, koja te kakor dobri angelj sili, da bodeš

bolji. Zdi se ti, kakor da slušaš bajne, tihe in mehke zvoke neke nebeške harmonije. Malo je lirskih poezij v vsej srbskej in hrvatskej književnosti, koji bi z gorkimi in iskrenimi občutki, s tako globokimi in plemenitimi mislimi mogle pretresti vsako srce kakor »Djulići uveoci«. To so pravi biseri«.

Zmajevi prevodi so taki, da bi človek teško verjel, da so to prevodi. Prevel je pa mnogo pesmic iz ogrskega (Arany, Petöfi) od Lermontova, Bodenstedta, Heineja, Berangera, Göthe-ja i. t. d. Zmaj je tudi izvrsten humorist; poleg več humorističnih pesmi je spisal l. 1866. šaljivo glumo »Šaran«, katera se igra še dan danes na odru v Belemgradu. Za časa poslednje rusko-turske vojne je jel izdajati »Ilustrovana vojna kronika«, a leta 1878. je začel izdajati krasni humoristični list »Starmali«, kojega urejuje še sedaj prav mojstersko. Toda Zmaju to še ni bilo dovolj. Z vsó silo svoje pesniške duše je zlagal tudi otroške pesmice ter je leta 1880. jel izdajati list »Neven«. Dr. Milivoj Šrepel piše o Zmaju liriku med drugim: »Ko pročitaš samo nekoliko njegovih pesmi, občutiš takoj, da iz njih veje duh prave, žive poezije, občutiš takoj, da so te pesmi plod pravega pesniškega zanosa. Morda se pa Zmajeve pesmi z ničem tako ne prikupijo kakor prav sè svojo preprostostjo in iskrenostjo. Nad vse je Zmaj istinit. Nikjer ni umetne nejasnosti, nikjer afektačije. Radi tega je Zmaj vsakemu razumljiv. Zmaj je idealist, pravi pesnik koji veruje v večnost plemenitih idej in nesmrtnost prave poezije. Ko čitaš njegove pesmi, zdi se ti, da slušaš šumljenje malega potoka ali milo slavčevo pesem, kakor da vonjaš pomladansko cvetje. Vsa pesnikova čustva prehajajo v tvojo dušo, da sam čutiš njegove občutke«.

Zmaj je tudi kakor satirik tako dovršen, da pravi isti Šrepel, da je na tem polju kar nedosežen. V književnosti hrvatski in srbski nima para pa tudi med vsemi drugimi Slovani spada Zmaj med prve satirike in humoriste.

Jovanović je eden najodličnejših in najiskrenejših prijateljev sloge Hrvatov in Srbov. V mnogih prilikah je pokazal svoje misli in želje, rekel je glasno in jasno, kako mu srce krvavi vsled nesloge med Hrvati in Srbi. V pesmi posvečeni Preradoviću pravi, da se njegova duša ne umiri, »dok god s rajskih vrata ne ugleda slogu Srba i Hrvata«.

Kako je pač moralo boleti blazega pesnika ob njegovi petdesetletnici spoznanje, da sloga med Srbi in Hrvati je še sèn, dasi bi lahko bila lepa resnica, a da se ta sèn ne uresniči, zato skrbé kaj pridno tako Hrvatje kakor Srbi — bratje po krvi in jeziku.